

EUROPOS NEĮGALIŲJŲ FORUMAS 1997-2007 M.: DEŠIMT KOVOS UŽ NEĮGALIŲJŲ TEISES METŲ

Paverskime neįgaliųjų diskriminaciją istorija Kova su neįgaliųjų žmonių diskriminacija yra VISŲ reikalas

---

1997 metais Europos ir nacionalinės neįgaliųjų bei negalinčių savęs atstovauti neįgaliųjų tėvų organizacijos susivienijo ir įkūrė Europos neįgaliųjų forumą (EDF).

EDF yra nepriklausoma ir unikali Europos neįgaliųjų platforma, atliekanti aktyvų vaidmenį ES institucijose bei ES politikoje, siekiant ginti ir saugoti žmonių su negalia teises. Forumo svarbiausias tikslas ir kasdienė veikla – siekti, kad būtų įtakojama Europos Sąjungos įstatymų leidyba, kadangi kiekvienas ES nutarimas ar iniciatyva tiesiogiai veikia kasdienį Europos piliečių su negalia gyvenimą visuose lygmenyse.

Jau praėjo dešimtmetis nuo mūsų kovos pradžios. Šiandien mes, neįgalieji bei negalinčių savęs atstovauti neįgaliųjų tėvai, atsigręžiame atgal ir didžiuojamės savo įnašu į neįgaliųjų teisių progresą Europoje. Šiandien mes taip pat privalome žvelgti į ateitį bei toliau dėti pastangas įtakojant, siekdami sustiprinti nediskriminacines įstatymines priemones Europoje ir užtikrinti, kad visiška žmonių su negalia integracija į visuomenę taptų realybe. Privalome tai daryti, nes negalia yra Žmogaus teisių klausimas; nes negalia yra klausimas, kuris rūpi mums visiems.

NEGALIA UŽKULISIUOSE ....

- Žmonės su negalia nėra mažuma: mūsų yra daugiau nei 50 mln. ES piliečių su negalia, atstovaujančių daugiau nei **10% ES gyventojų**.
- **Viena iš keturių šeimų** turi šeimos narį su negalia.
- Mes **turime daugiau nei dukart mažesnę galimybę** įgyti trečio lygio išsilavinimą nei sveikieji.
- Daugelis vaikų su negalia neturi lygių galimybių **siekti išsilavinimo**.
- Mūsų **pajamos** dažniausiai yra ne uždarbis, bet nustatytos išmokos, **ir šios pajamos paprastai yra gerokai mažesnės** nei sveikųjų žmonių pajamos

- Mes susiduriame su **nedarbu dvigubai dažniau** nei sveikieji.
- Mes gyvename **nepritaikytoje aplinkoje**, nepaisant to, kad kartu su kitais laikinai sumažėjusio mobilumo žmonėmis, mes sudarome 40% visų gyventojų.
- **Kas antras žmogus su negalia niekada nedalyvavo laisvalaikio, kultūrinėje ar sportinėje veikloje**, ir niekada neturėjo galimybės apsilankyti teatre, kine, koncerte, bibliotekoje....
- Mes susiduriame su **izoliacija ir išankstiniu nusistatymu**.
- Daugiau nei 200 000 žmonių su negalia **yra priversti gyventi uždaroje institucijose**, negalėdami pasinaudoti viena svarbiausių žmogaus teisių - teise rinktis, kuri iš jų yra atimta.
- **Laisvas piliečių judėjimas** Europos Sąjungoje yra tik svajonė, kadangi daugeliu atvejų egzistuoja barjerai, neleidžiantys mums išvykti iš vietos, kurioje gyvename.

1997-2007 METAI: DEŠIMT METŲ GRINDŽIANT KELIĄ

Pats pirmasis Europos neįgaliųjų forumo pasiekimas 1997 metais atvėrė Europos žmonėms su negalia kelią į naują erą: buvo priimtas 13 straipsnis prieš diskriminaciją Amsterdamo Sutartyje, - pirmoji ir unikali nuoroda į negalią ES sutartyje. Didžiulė sėkmė, sukūrusi įstatyminių pagrindą ginti neįgaliuosius nuo diskriminacijos ir suteikusi Europos Sąjungai įpareigojimą toliau dirbti šia linkme. Toks pasiekimas būtų neįmanomas be žmonių su negalia ir juos atstovaujančių organizacijų susitelkimo Europos mastu.

Visus dešimt intensyvaus darbo metų Europos Sąjungos ir nacionaliniu lygmeniu Europos neįgaliųjų forumas slypėjo už nesuskaičiuojamų europinių iniciatyvų ir įstatyminių sprendimų, kurie pakeitė ir toliau keičia žmonių su negalia gyvenimus Europoje:

- Vis daugiau Europos miestų siūlo prieinamą viešąjį transportą sumažinto mobilumo žmonėms, tuo prisidėdami prie jų autonomijos bei mobilumo;
- Darbdaviai privalo taikyti įdarbinimo tvarką, paremtą lygiomis galimybėmis bei siūlyti pritaikyti darbo vietą atsižvelgdami į žmogaus su negalia poreikius;
- Žmogus su negalia gali pasiskųsti įstatymo numatyta tvarka, jei darbdavys jį (ją) diskriminuoja kreipiantis dėl darbo ar mokymų;
- Vis daugiau viešųjų Interneto svetainių yra prieinamos neįgaliesiems;
- Vis daugiau statoma liftų, atitinkančių būtinus prieinamumo reikalavimus;
- Vis daugiau informacinių ir komunikacinių technologijų prekių ir paslaugų, pvz. mobilieji telefonai, kompiuterinė ir programinė įranga,... yra jau prieinami žmonėms su regėjimo negalia;
- Euro monetos ir banknotai yra prieinamiausia visoje Europoje valiuta akliems ir silpnaregiams žmonėms;

- Vis daugiau medikamentų parduodama su informaciniais lipdukais Brailio raštu.
- Neįgalieji, keliaudami lėktuvais, gali naudotis teise gauti įvairias kokybiškos pagalbos paslaugas nuo kelionės pradžios iki pat jos pabaigos;
- Inicijuoti EDF, Europos neįgaliųjų žmonių metai-2003 atvėrė galimybę kelti sąmoningumą ir gausinti žinias apie negalią pradedant europiniu ir baigiant vietiniu lygmeniu, o taip pat įgyvendinant daug vyriausybinių bei įstatyminių iniciatyvų įvairiose ES šalyse;
- Sudarydama viešųjų pirkimų sutartis prekėms ar paslaugoms įsigyti, viešoji valdžia privalo atsižvelgti į prieinamumo žmonėms su negalia reikalavimus;
- Skiriant 35 % ES lėšų regioninėms ir vietos sritims privaloma laikytis nediskriminavimo ir visiško prieinamumo žmonėms su negalia principų;
- Tarptautinė žmonių su negalia teisių konvencija, ryžtingai remiama Europos neįgaliųjų forumo, ir priimta Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 2006 m. gruodžio mėn., yra pirmasis įstatymiškai privalomas tarptautinis dokumentas, galiojantis Europos Sąjungoje ir jos narėse.

2007-AISIAIS IR VĒLIAU – PRIVALOME MOBILIZUOTIS GINDAMI SAVO TEISES!

> Teisė būti ginamiems įstatymo, veiksnus ir vienodas pripažinimas prieš įstatymą

Mes, žmonės su negalia, turime turėti teisę, kaip ir bet kurie kiti Europos piliečiai, būti pripažintiems prieš įstatymą. Pagal galiojančius tarptautinius žmogaus teisių dokumentus, mes privalome turėti galimybę naudotis veiksniumu ir, kai reikia, gauti pagalbą, reikalingą tam, kad galėtume naudotis tokiu veiksniumu visose gyvenimo srityse, įskaitant teisę į nuosavybę, teisę tvarkyti savo lėšas, priiminėti sprendimus ir pasirinkti, tuo įtakojant savo gyvenimą ir dalyvavimą visuomenėje.

> Švietimas visiems

Mes, neįgalūs vaikai ir suaugę, privalome turėti teisę **pasinaudoti vienodomis galimybėmis** siekti išsilavinimo; teisę įgyti išsilavinimą, tiek specialųjį, tiek paprastą, **inkliuzyvinėje aplinkoje**, ir mums turi būti suteikta **pasirinkimo** teisė spręsti apie savo išsilavinimo poreikius bei pageidavimus pasitariant su savo šeimomis.

> Lygiavertis traktavimas užimtumo srityje

Mes, kaip ir kiti piliečiai, privalome turėti teisę būti **lygiaverčiai traktuojami** kreipiantis dėl darbo ir išsaugant darbo vietą. Be to, mes privalome turėti teisę gauti **lygiavertį atlyginimą bei turėti lygias galimybes** siekiant lygiavertės profesinės padėties bei kvalifikacijos. Galiausiai, darbdaviai privalo būti pasiruošę pritaikyti darbo vietą pagal žmogaus su negalia poreikius.

> Socialinė apsauga, įskaitant socialinį saugumą

Mes, žmonės su negalia, privalome turėti lygias galimybes persikelti į kitą ES valstybę, studijuoti, dirbti, gyventi kartu su savo šeimos nariais ir t.t. Tam reikia pašalinti kliūtis socialinės apsaugos sistemose.

> Gyventi bendruomenėje savarankiškai ir patiems rinktis

Mums, kaip ir bet kuriems kitiems piliečiams, turi būti suteikta galimybė gyventi **mūsų** pačių **pasirinktoje** vietoje, **patiems** priiminėti **sprendimus**, naudotis paslaugomis, užtikrinančiomis mūsų **savarankiškumą** ir **lygiavertį dalyvavimą** (pvz., teisė į asmeninę pagalbą). Šeimos turi būti pripažįstamos kaip atliekančios gyvybiškai svarbų vaidmenį pasirenkant gyvenime, švietime bei socialinėje neįgalių vaikų bei žmonių, turinčių kompleksinius poreikius ir negalinčių savęs atstovauti, integracijoje. Turi būti skiriamos lėšos ir parama, atitinkanti neįgaliųjų žmonių bei jų šeimų poreikius.

> Prieinamos sveikatos apsaugos ir ilgalaikės priežiūros paslaugos

Mes, kaip ir kiti piliečiai, ir būtent kaip žmonės, kurių fizinis ir/arba protinis vientisumas yra pavojuje, privalome turėti teisę naudotis **kokybiškomis, veiksmingomis bei įperkamomis medicinos ir sveikatos priežiūros paslaugomis**, atitinkančiomis kiekvieno asmens poreikius jo/jos sutikimu, įskaitant ankstyvą ligų diagnozavimą, skubią intervenciją, reabilitaciją bei aprūpinimą lėšomis bei priemonėmis, reikalingomis maksimaliam mūsų vystymuisi.

> Prieinamos prekės ir paslaugos

Mes, kaip ir kiti vartotojai, privalome turėti galimybę naudotis ir rinktis iš tokio pat plataus prekių ir paslaugų asortimento. Turi būti imamasi įstatyminių priemonių, užtikrinančių, kad visos prekės ir paslaugos būtų kuriamos ir platinamos remiantis visiško prieinamumo **principu „tinka visiems“**.

> Prieinama kultūrinė, laisvalaikio ir sportinė veikla

Mes, kaip ir kiti piliečiai, privalome turėti galimybę **visiškai dalyvauti** bet kokioje kultūrinėje, laisvalaikio ir sportinėje veikloje, kuri turi būti visiškai prieinama, bei privalome turėti galimybę kultūrinei ir meninei saviraiškai.

> Prieinamas viešasis transportas

Mes, kaip ir kiti piliečiai, privalome turėti galimybę **nevaržomai ir savarankiškai keliauti** tiek autobusu, tiek traukiniu, tiek lėktuvu, laivu bet kokia pasirinkta kryptimi.

> Prieinama viešoji infrastruktūra

Mes, kaip ir kiti piliečiai, privalome turėti galimybę laisvai ir nepriklausomai, o taip pat padedami lydinčiojo ar šuns-vedlio, saugiai naudotis **viešaisiais pastatais bei bet kokia kita viešąja erdve**, ar tai būtų parkai, žaidimo aikštelės, restoranai, barai, teatrai, prekybos centrai, muziejai, ar bet kuri **apstatytos aplinkos** dalis, ar tai būtų šaligatviai, gatvės, perėjos. Turi būti imamasi

įstatyminių priemonių, kad būtų iš anksto numatomas aplinkos statinių prieinamumas remiantis **principu “tinka visiems”**.

> **Prieinamos komunikacijos ir informacinė aplinka**

Mes, kaip ir kiti piliečiai, privalome turėti galimybę naudotis **visa informacija** tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuje mums prieinamu formatu (elektroniškai, rašytine forma, Brailio raštu, didžiosiomis raidėmis, ženklų kalba, garso įrašų, subtitrų pavidalu, parašytais lengvai suprantamu tekstu). Mes privalome turėti visas galimybes naudotis plataus spektro **elektroninėmis komunikacijos priemonėmis**, siūlomomis rinkoje, kurios mums leistų pilnateisiškai dalyvauti socialiniame – ekonominiame visuomenės gyvenime.

> **Bet kokio diskriminuojančio ir stereotipinio žmonių su negalia supratimo uždraudimas**

Mes, moterys ir vyrai su negalia, reikalaujame **gerbti mūsų orumą** politiniame ir visuomeniniame gyvenime, reklamoje bei žiniasklaidoje.

> **Lygios galimybės balsuoti bei dalyvauti rinkiminėse kampanijose**

Mes, kaip ir kiti piliečiai, privalome turėti galimybę naudotis teise laisvai ir savarankiškai balsuoti (įskaitant teisę balsuoti slaptai ir būti aprūpintiems prieinamomis patalpomis, balsavimo medžiaga bei rinkiminiais dokumentais) bei teise būti išrinktiems valstybinėje tarnyboje.

NEĮGALIŲJŲ JUDĖJIMAS REIKALAUJA:

1. **Išsamių nediskriminacinių įstatymų, ginančių žmones su negalia**, siekiant pašalinti egzistuojančius barjerus, išvengti naujų barjerų sukūrimo, sudaryti lygias galimybes bei sukurti lygiaverčio dalyvavimo visose gyvenimo srityse sąlygas.
2. Greitos **parašų** kampanijos už **Tarptautinę žmonių su negalia teisių konvenciją** bei šios Konvencijos **ratifikavimo** proceso Europos bendruomenėse ir ES šalyse eigos.
3. Numatyti konkrečias priemones, tikslus bei uždavinius regioninėje, nacionalinėje ir Europos strategijose, užtikrinančius **lygiavertį** neįgaliųjų vaikų **traktavimą švietimo** srityje ir dalyvavimą socialiniame gyvenime.
4. Numatyti konkrečias priemones, tikslus bei uždavinius regioninėje, nacionalinėje ir Europos strategijose, užtikrinančius **lygiavertį traktavimą užimtumo** srityje.

5. Nacionalinių reformų, kurių tikslas – **žmonių su negalia beinstitucionalizavimas ir galybės rinktis savarankišką arba bendruomeninį gyvenimą suteikimas** teikiant jiems kokybiškas ir įperkamas paslaugas, atitinkamai remiamas finansiškai, įskaitant ES lygmenį.
6. Pagrindinių **prieinamumo ir nediskriminavimo reikalavimų** standartų **laikymosi visuose finansavimo mechanizmuose**, įskaitant ES lygmenį, siekiant išvengti naujų barjerų sukūrimo.
7. **Faktų ir skaičių apie negalią**, atspindinčių realią Europos žmonių su negalia situaciją ir gyvenimo sąlygas, siekiant sukurti stiprų pagrindą plėtoti teises priemones ir iniciatyvas, skirtas efektyviai ginti mūsų teises.
8. **Bendrų standartų ir įstatyminės bazės, užtikrinančių lygias galimybes naudotis prekėmis ir paslaugomis** visoje Europos Sąjungoje.

Mes, Europos žmonės su negalia, raginame Europos Sąjungą, nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios atstovus, glaudžiai bendradarbiaujant su visais pilietinės visuomenės atstovais, uždrausti diskriminaciją paliekant ją tik Europos istorijos metraščiuose!

ŽENK ŽINGSNĮ IR PAKEISK

Viena Jūsų sugaišta minutė gali pakeisti daugiau nei 50 milijonų žmonių gyvenimus

PASIRAŠYK puslapyje www.1million4disability.eu